

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL'İN SANATINDA YAHYA KEMAL BEYATLI'NIN ETKİSİ

The Influence of Yahya Kemal Beyatlı on Faruk Nafiz Çamlıbel's Art

İhsan SAFİ*

Özet: Bu makalede Yahya Kemal Beyatlı'nın Faruk Nafiz Çamlıbel'in şiirlerine etkisi incelenmektedir. Faruk Nafiz Çamlıbel, şiire başladığı ilk yıllarda önceleri Cenab Şahabeddin ve Ahmet Haşim'in etkisinde kalmıştır. Daha sonraları ise bu etki, Yahya Kemal Beyatlı'ya doğru yönelmiştir. Ve bu etki, Faruk Nafiz Çamlıbel'in asıl kimliğini bulduğu "Memleket Şiirleri" dönemine kadar kuvvetli bir şekilde devam etmiştir. Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı'yı kendisine üstat olarak almış, hatta ona "Üstat" diye bir şiir bile yazmıştır. İlk başlardaki kadar olmasa bile bu Yahya Kemal Beyatlı etkisi, Faruk Nafiz Çamlıbel'de son zamanlara kadar devam etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı, şiir, edebiyat, Türkiye

Abstract: This article examines the influence of Yahya Kemal Beyatlı on the poetry of Faruk Nafiz Çamlıbel. Faruk Nafiz Çamlıbel's poetry was initially influenced by poets Cenab Şahabeddin and Ahmet Haşim but later on poet Yahya Kemal Beyatlı's influence became more visible. This influence remained strong until Faruk Nafiz Çamlıbel created his own style with "Country Poems". Faruk Nafiz Çamlıbel regarded Yahya Kemal Beyatlı as a master and he even wrote him a poem titled "Master". Beyatlı's influence on Çamlıbel's poetry remained throughout Çamlıbel's career but it gradually dissipated in his later periods.

Key Words: Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı, poetry, literature, Turkey

Faruk Nafiz Çamlıbel, 18 Mayıs 1898 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Şiire küçük yaşlarda başlayan Çamlıbel'in ilk şiiri 1914 yılında yayımlanmıştır. Bu şiir "Temaşa-yı Zulmet" ismini taşımakta olup *Peyam*'da çıkmıştır.¹ Pek çok edebiyatçı gibi o da ilk başlarda Servet-i Fünun edebiyatından etkilenmiştir. Aralık 1917'ye kadar yazdığı şiirlerinde bu tesir onda açıkça görülmektedir. Bu şiirleri, Servet-i Fünun'un dil ve üslup özellikleri yanında estetik özelliklerini de aksettirmektedir.²

Faruk Nafiz Çamlıbel'in Servet-i Fünun şairlerinden en çok etkilendiği isim Cenab Şahabettin'dir. Cenab'tan sonra bu tesir Ahmet Haşim'e doğru kaymıştır. Faruk Nafiz Çamlıbel'in bu iki isimden sonra tesir sahasına girdiği ve en çok etkilendiği şair ise Yahya Kemal Beyatlı'dır.³ Pek çok araştırmacı da Faruk Nafiz Çamlıbel'deki bu Yahya Kemal Beyatlı etkisine dikkatleri çekmiştir. Mesela Hilmi Ziya Ülken, Faruk Nafiz Çamlıbel'in ilk şiirlerini aruzla ve Yahya Kemal Beyatlı'nın tesiri altında yayımladığını söyler.⁴ İsmail Habip Sevrük, Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Şarkın Sultanları* kitabındaki "Giden Sultan" şiirinin "Mehlika Sultan"

* (Doç. Dr.), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Rize/Türkiye, e-mail: ihsansafi@gmail.com

¹ Fevziye Abdullah Tansel, "Faruk Nafiz'in İlk Şiirleri", *Hayat Tarih Mecmuası*, nr. 10, Kasım 1971, s. 25-29.

² Ergin Özcan, *Faruk Nafiz Çamlıbel Hayatı ve Eserleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1993, s. 35.

³ Necat Birinci, *Faruk Nafiz*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1993, s. 29.

⁴ Hilmi Yücebaş, *Faruk Nafiz Çamlıbel, Bütün Cepheleriyle, Hayatı, Hatıraları ve Şiirleri*, Yayıncılık Matbaası, İstanbul 1974, s. 34.

şiiirinden, “Sakiler” şiiirinin de “Şerefabad” şiiirinden etkiler taşımakta olduğunu söyler. Ayrıca ona göre “Nedim'in Ruhuna” şiiiri de Yahya Kemal Beyatlı tarzında bir eda taşımaktadır.⁵ İsmail Hikmet Ertaylan, Faruk Nafiz Çamlıbel'de Yahya Kemal Beyatlı tesirinin en açık bir şekilde “Sakiler” adlı şarkısında görüldüğünü söyler.⁶ Vasfi Mahir Kocatürk, Faruk Nafiz'in ilk şiiirlerinde eski yeni bazı şairlerimizden etkilendiğini fakat bu tesirlerin hiçbirinin Yahya Kemal Beyatlı'nınki kadar hâkim ve sürekli olmadığını söyler.⁷ Prof. Dr. Necat Birinci, Faruk Nafiz Çamlıbel'in Yahya Kemal Beyatlı'yı çok yakından takip ettiğini, onun ilk şiiir kitabı olan *Şarkın Sultanları*'nin bunun örnekleri ile dolu olduğunu söyler.⁸

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Burada Faruk Nafiz Çamlıbel'in Yahya Kemal Beyatlı'nın şiiirlerine benzer oldukları, onun tesirinde kaldıkları söylenen şiiirleri üzerinde biraz durmak istiyoruz. Bunlardan bir tanesi “Sakiler”dir. Şiiir şöyledir:

Sakiler⁹

*Farkı yok bir cennet-âbâdın bugün viraneden
Şimdi medhaller karanlık bahçeler tenhâ neden
Gizli bir bû yükselirken son kırık peymâneneden
Geçmiş âhû gözlü sâkiler bu mâtemhâneneden*

*Süslü yollar tarhlar bin heykel-i fağfür ile
Açmıyor lâkin nihâlistanda güller sûr ile
Elde sîmin bir kadeh omzunda bir semmûr ile
Geçmiş âhû gözlü sâkiler bu mâtemhâneneden*

Bu şiiir, ilk defa *Servet-i Fünun* dergisinde 20 Kânunuevvel 1333 (20 Aralık 1917) tarihinde yayımlanmıştır.¹⁰ Şiiirin yer aldığı *Heyecan ve Sükûn* kitabında da şiiirle ilgili 1917 yılı notu vardır. Yani şiiirin bu tarihte yazıldığı belirtilmektedir. Yahya Kemal Beyatlı'nın “Şerefabad” şiiiri ise ilk defa *Yeni Mecmua*'da 14 Mart 1918 tarihinde yayımlanmıştır.¹¹ Yani kendisinden etkilendiği söylenen “Sakiler” şiiirinin yayımlanmasından yaklaşık üç ay kadar sonra.

Yahya Kemal Beyatlı'nın, 1918'e kadar yayımlanmış tek şiiiri “Tahmis-i Manzume-i Humayûn”dur. 18 Mart 1915 tarihli *Yeni Mecmua*'da yayımlanan¹² bu şiiirin de muhtevasının “Sakiler”in muhtevasıyla bir ilgisi yoktur. Aynı şekilde Faruk Nafiz Çamlıbel'in “Giden Sultan” şiiirinde etkilendiği söylenen Yahya Kemal Beyatlı'nın “Mehlika Sultan” adlı şiiiri ise *İnci* dergisinde 1 Mart 1919'da yayımlanmıştır.¹³ Yani “Giden Sultan” şiiirinden sonra. Bu şiiir de şöyledir:

Giden Sultan¹⁴

*İçimiz yandı giden Sultandan:
Bir at üstünde çıkarken handan
Yolu inletti uzun bir feryad...*

⁵ H. Yücebaş, *a.g.e.*, s. 48.

⁶ H. Yücebaş, *a.g.e.*, s. 53.

⁷ H. Yücebaş, *a.g.e.*, s. 65.

⁸ N. Birinci, *a.g.e.*, s. 29.

⁹ Faruk Nafiz Çamlıbel, *Heyecan ve Sükûn*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1959, s. 168.

¹⁰ Halil Hadi Bulut, *Faruk Nafiz Çamlıbel'in Hayatı ve Eserleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1991, s. 193.

¹¹ Beşir Ayvazoğlu, *Yahya Kemal “Eve Dönen Adam” Ansiklopedik Biyografisi*, Kapı Yayınları, İstanbul 2008, s. 470.

¹² Selçuk Çıkla, “Yahya Kemal'in Şöhreti ve Mükemmeliyet Anlayışı”, *İstanbul Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası V*, (Bir Medeniyeti Yorumlamak-Ölümünün 50. Yılında Yahya Kemal Beyatlı Sempozyumu Bildirileri, 03-07 Kasım 2008), Yayına Hazırlayan: Kâzım Yetiş, İstanbul 2008, s. 127.

¹³ Kâzım Yetiş, *Yahya Kemal I Hayatı*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1998, s. 167.

¹⁴ Faruk Nafiz Çamlıbel, *Şarkın Sultanları*, Orhaniye Matbaası, İstanbul 1918, s. 25-26.

*Sarmadan gölge hazan akşamını
Biz de tattık bu hayatın gamını!
O zamandan beri ettik seni yâd.*

*Sen, at üstünde, çıkarken handan
Ağladık yirmi esir arkandan,
Kalbimiz sızladı, ey nazlı kuzu*

*Şimdi her gün gözümüz yollarda,
-Gece rüzgârda ve gündüz karda-
Bekleriz dönmeyecek yolcumuzu!...*

Görüldüğü gibi bu şiirde de “Mehlika Sultan” şiirini andıracak pek bir etki yoktur. Faruk Nafiz Çamlıbel bu şiirini ilk defa *Şarkın Sultanları* kitabında yayımlamıştır. Kitap, 1918 yılında basılmıştır. Bu yıllarda Yahya Kemal Beyatlı'nın basılı şiirleri ise çok azdır.

Burada edebiyat araştırmalarında kronolojinin bile bazen bizi yanıltabileceğine, kronolojiye bile ihtiyatla yaklaşmamız gerektiğine dair güzel bir örnekle karşılaşmaktayız. Eğer kronolojiye itibar edip ona göre hüküm verecek olsaydık Yahya Kemal Beyatlı'nın Faruk Nafiz Çamlıbel'den etkilendiğini, onun tesirinde kaldığını ve onu taklit ettiğini söylememiz gerekecekti. Hâlbuki böyle bir durum söz konusu değildir. Çünkü Yahya Kemal, şiirlerini eş ve dost çevrelerinde okumakla beraber bunları yayımlatmak için uzun yıllar bekleyen birisidir. Nitekim Yahya Kemal, aşağıda bahsettiğimiz “Ziyaret” ve “Atik-Valde'den İnen Sokakta” şiirlerini 1930'lu yıllarda yazmaya başlamış fakat 1956 yılında ancak yayımlayabilmiştir.

Büyük bir ihtimalle Faruk Nafiz Çamlıbel, dost meclislerinde ve hususi sohbetlerde Yahya Kemal Beyatlı'nın bu söylenen şiirlerini yayımlanmadan önce dinlemiş veya görmüş ve onlardan etkilenecek kendi şiirlerini yazmıştır.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in kendisi de değişik vesilelerle şiirleri üzerindeki bu Yahya Kemal tesirini söylemektedir. Burada bunlara da birkaç tane örnek vermek istiyoruz:

Faruk Nafiz Çamlıbel, 1928 senesinde Fikret Adil'le yaptığı bir konuşmada birkaç sene evveline kadar yazılarında tesirini hissettiği yegâne üstadın Yahya Kemal olduğunu söyler.¹⁵ Baha Tahsin ile *Perşembe Mecmuası*'nda yayımlanan 13.06.1935 tarihli röportajında, Yahya Kemal Beyatlı'yı över ve onu üstat olarak kabul ettiğini söyler.¹⁶ Sabahat Emir'in Şubat 1973 tarihli *Türk Edebiyatı* dergisinde kendisiyle yaptığı röportajda da şiirlerindeki Yahya Kemal Beyatlı tesirinin daha ziyade ses ve zevk bakımından olduğunu söyler.¹⁷

Görüldüğü gibi Faruk Nafiz Çamlıbel kendisiyle muhtelif tarihlerde yapılan röportajlarda şiirleri üzerinde Yahya Kemal Beyatlı'nın bir tesiri olduğunu hep söylemektedir.

Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal'e “Üstat” başlıklı bir şiir de yazmıştır. Bu şiir, ondaki Yahya Kemal Beyatlı tesirini açıkça göstermektedir. Şiir şöyledir:

*Üstad*¹⁸

*İnce bir zevk ile yükseldiği an san'atinin
Nurunun yoktu hemen farkı hazin bir mumdan,
Bir çoban yıldızı hâlinde doğan san'atinin
Yedi reng oldu geçen huzmesi menşûrumdan.*

*Bir cihan buldu ederken seni tedkîk adesem,
Yaşıyor sende bugün vahy ile san'at karışık;*

¹⁵ H. Yücebaş, *a.g.e.*, s. 75.

¹⁶ H. Yücebaş, *a.g.e.*, s. 81-82.

¹⁷ H. Yücebaş, *a.g.e.*, s. 125.

¹⁸ F. N. Çamlıbel, *Heyecan ve Sükûn*, s. 60.

*Nûr-ı kudret mi desem, nûr-ı nübüvvet mi desem,
Yanar alnında dehâdan daha yüksek bir ışık.*

*Gözlerin çevrilerek dikkat ederken geriye,
Elin işler yarının zevkini mısra'larına;
Neslimiz, elli yılın eldeki mahsûlü diye,
Bir avuç şi'rini ithâf edecektir yarına.*

Altındaki nottan 1925 yılında yazıldığını söyleyebileceğimiz bu şiirde Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal'e ulviyet atfetmekte, onu beşer üstü bir varlık olarak görmekte, âdeta peygamber kabul etmektedir. Şiir mübalağası içerisinde değerlendirilmesi gereken bu sözlerde Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı'nın alnında dehâdan daha yüksek bir ışık yandığını da söylemektedir. Bu ışığa “Kudret nuru veya nübüvvet nuru” deyip dememekte kararsız kalmaktadır. İşte Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal'e bu denli düşüncelerle bakmaktadır. Ona karşı böyle büyük bir hayranlık beslemektedir.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in ayrıca bu şiirde Yahya Kemal Beyatlı'yı incelerken kendisinin onda bir cihan bulduğunu söylediğini de görmekteyiz. Ayrıca neslimizin yarına, elli yılın mahsûlü diye ancak onun bir avuç şiirini ithaf edeceğini de söyler. Yani son elli yılın şiirini Yahya Kemal Beyatlı'nın bir avuç şiiri temsil edecektir. Buradaki bir avuç tabirini Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirleri içerisinde bir avuç kadar olanı değil bir avuç kadar olan bütün şiirleri olarak almak gerektir. Bilindiği gibi Yahya Kemal Beyatlı, az ve uzun sürede yazan bir şairdir. O tarihte bilinen şiirleri çok azdır. Faruk Nafiz Çamlıbel, bir avuç şiir derken bu duruma işaret etmektedir.

Yine son dörtlükte “Gözlerin çevrilerek dikkat ederken geriye / Elin işler yarının zevkini mısra'larına” derken de Yahya Kemal Beyatlı'nın “Kökü mazide olan atiyim.” sözüne ve Ziya Gökalp'le olan atışmasına işaret vardır. Faruk Nafiz, dönemin aksine Yahya Kemal Beyatlı'yı gerici olarak görmemektedir.

Faruk Nafiz Çamlıbel, “Yahya Kemal Beyatlı ve Şiirimiz” başlıklı yazısında da Yahya Kemal'e gerici denmesi meselesine değinir ve onu şu şekilde savunur:

Gazeller ve rubailer yazıyor diye, üstadı, zevk geriliği ile ithama kalkışmak en büyük haksızlık olur. Unutmayalım ki Goethe de şarkın saf şiir anlayışına hayran kalarak bir “garplı şark divanı” meydana getirmişti. Divan şiirinin zevkine elbette ki Goethe'den kat kat fazla nüfuz etmiş olan Yahya Kemal'in artık şüphesiz ki kapanmış bir tarih devrinin halis şiirinden bize taze sesler getirmesini çok görmek neden?¹⁹

Şiirin ilk dörtlüğü Faruk Nafiz Çamlıbel'deki Yahya Kemal Beyatlı tesirini göstermesi bakımından önemlidir. Burada Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı'nın sanatının ince bir zevk ile yükseldiği sırada kendi sanatkârlığının daha işin başında olduğunu, onun nuru yanında kendi sanatının bir mum ışığı mesabesinde kaldığını söylemektedir. Bu yüzden Yahya Kemal Beyatlı'nın çoban yıldızı gibi doğan sanatı, şiirleri kendi şiirlerini etkilemiştir. Şiirlerinde, onun etkisi vardır. Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirleri âdeta yedi renk gibi kendi şiirlerini renklendirmiştir, güzelleştirmiştir. Faruk Nafiz Çamlıbel, o ışık kaynağından beslenmiştir.

Faruk Nafiz Çamlıbel, bu şiirde olduğu gibi bazı mektuplarında da Yahya Kemal'e hep “Üstad” olarak hitap eder. “Yegâne Üstadım Efendim” veya “Yegâne ve En Sevgili Üstadıma!” ifadelerini kullanır.²⁰

Faruk Nafiz Çamlıbel, *Dinle Neyden* adlı kitabının ismini Yahya Kemal Beyatlı'dan almıştır ve kitabını aşağıdaki sözlerle ona ithaf etmiştir:

¹⁹ Kâzım Yetiş, *Yahya Kemal için Yazılanlar*, Cilt: II, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1998, s. 461.

²⁰ *Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası III*, Özal Matbaası, İstanbul 1988, s. 206-216. Bu mektuplar daha önceleri Kubbealtı Akademi Mecmuasında yayımlanmıştır. Nisan, Temmuz, Ekim, 1977, Ocak, Nisan, Temmuz, Ekim 1978, Ocak, Nisan, Temmuz, Ekim 1979.

*Yahya Kemal, Cenap'la Fikret'ten sonra edebiyatımızda ilk merhale sen oldun. Muarızların ne derlerse desinler. Senin şiire getirdiğin zevki tarih en müstesna zevklerden kaydediyor. Ben, ismi senden doğan bir eseri yine sana ithaf etmekle yüksek san'atına karşı göstermeğe mecbur olduğum hürmeti bir dereceye kadar eda ediyorum zannındayım.*²¹

Faruk Nafiz Çamlıbel, yine çeşitli zamanlarda yazdığı manzumelerden oluşan *Suda Halkalar* kitabını “Üstad Yahya Kemal’e” diyerek, ona ithaf etmiştir.

Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal’le tanışmasını bir yazısında anlatmıştır.²² Günlük gazetelerin birisinde “Edebiyatımızda en beğendiğiniz beş mısraı yazınız.” diye bir müsabaka açılır. Burada Tahsin Nahit ve Halit Fahri gibi isimler Yahya Kemal Beyatlı’nın mısralarını yazarlar. Faruk Nafiz Çamlıbel bu mısraları görür ve onlardan etkilenir. Fakat Yahya Kemal Beyatlı’yı henüz tanımamaktadır. Arkadaşlarından Hakkı Süha’ya, Yahya Kemal Beyatlı’yı sorar. O da “Avrupa’dan yeni gelen, kıymetli bir şair... Fakat mükemmel şiirlerini bir türlü neşretmek istemiyor, onları ancak yakın dostlarına mısra mısra okuyormuş.” cevabını verir.

Faruk Nafiz Çamlıbel, daha sonra Yahya Kemal Beyatlı’nın kendisiyle de tanışır. Yahya Kemal Beyatlı’nın yazılarını yazdığı gazetede odasına gider ve onu ziyaret eder. Bu ilk karşılaşmalarında Yahya Kemal Beyatlı, bütün büyük bilinen edebiyatçıları Faruk Nafiz Çamlıbel’e kötüler, onları küçümser. Öyle ki Faruk Nafiz Çamlıbel: “Şu hâlde şiirimizin beğenilecek bir tarafı yok!” demek zorunda kalır. Yahya Kemal Beyatlı: “Var!” der ve yine kendi şiirlerinden birkaç mısraı ona okur. Yanından ayrıldıktan sonra Faruk Nafiz Çamlıbel, bu görüşmenin dolayısıyla Yahya Kemal Beyatlı’nın kendisindeki etkisini şu şekilde anlatır:

Yahya Kemal’den ayrıldığım zaman, bedîî telâkkilerimde büyük bir tahavvül belirmişti. Ondan sonra etrafıma baktıkça bu tahavvülün yalnız bende olmadığını gördüm: Onun tesiri altında yalnız şiir değil, nesir de gömlek değiştiriyor, tırtıl hâminden kelebek şekline geçiyordu. Öyle sanıyorum ki, Yahya Kemal daha ilk şiirini tamamlamadan, onun zevkini benimseyenler, son şiirlerini vermişlerdi!

İşte Faruk Nafiz Çamlıbel’in Yahya Kemal’le tanışmaları bu şekilde olmuştur.

Muhtemelen bu ilk tanışma 1913 sonu ile veya 1914 başlarında olmuştur. Çünkü yazının başında: “Umumi Harp’ten evvel” diyor. Bu tarihlerde Yahya Kemal Beyatlı, *Peyam* gazetesinde yazmaktadır. İlk önce Kasım 1913’te Süleyman Sadi müstearını kullanarak yazmaya başlamıştır, daha sonra ise Ocak 1914’te de Yahya Kemal diye yazmaya devam etmiştir.²³

Yahya Kemal Beyatlı da Faruk Nafiz Çamlıbel’e karşı iyi duygular beslemiştir. Kendisinden sonra yetişen şairler arasında en beğendiğinin Faruk Nafiz Çamlıbel olduğunu söyler.²⁴ Faruk Nafiz Çamlıbel için: “Cidden üstattır.” ifadesini kullanır ve onun her iki vezindeki teknik kudretine hayran olduğunu söyler.²⁵ Hatta mizah dergilerinde kendisini taşlamalarını bile hoş karşılamış ve Faruk Nafiz Çamlıbel’in şiirleri için şu beyti de söylemiştir:

*Bir lübbüdüür cihanda elezz-i lezâizin
Her mısra-ı güzidesi Fârûk Nâfiz’in*²⁶

1928 yılında Varşova’dan yazdığı bir mektupta: “Fazıl Ahmet ve sizin gibi asaleti müsellemler birkaç arkadaştan maada ülfetlere girmeyeceğim. Beyhude ruh yorgunluğu oluyor.” demektedir.²⁷ Buradan Faruk Nafiz’in, Yahya Kemal Beyatlı’nın rahatsız olmadığı sayılı arkadaşlarından birisi olduğunu söyleyebiliriz.

²¹ N. Birinci, *a.g.e.*, s. 30.

²² K. Yetiş, *Yahya Kemal için Yazılanlar*, C. II, s. 224-229.

²³ K. Yetiş, *Yahya Kemal I Hayatı*, s. 157.

²⁴ H. Yücebaş, *a.g.e.*, s. 175.

²⁵ B. Ayvazoğlu, *a.g.e.*, s. 108.

²⁶ Yahya Kemal Beyatlı, *Eski Şiirin Rüzgârıyla*, 4. bs., İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1985, s. 139.

²⁷ Yahya Kemal Beyatlı, *Mektuplar, Makaleler*, 2. bs., İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1990, s. 95.

Buraya kadar verdiğimiz bilgilerden de görüleceği üzere Faruk Nafiz Çamlıbel'de Yahya Kemal Beyatlı tesiri açıkça görülmektedir. Bu tesir bilhassa onun ilk dönemlerine aittir. Kaynaklar genellikle Faruk Nafiz Çamlıbel'in 1922 senesinden itibaren kendisini bulmaya ve "Han Duvarları" şiiri ile onun artık başka bir tarza geçtiğini söylemektedirler. Artık sanatının kaynağını aramaktadır.²⁸ 1926 yılında neşrettiği "Sanat" şiiri 1922 yılından itibaren gittiği Anadolu'ya ve geldiği çevreye karşı takındığı tavrı ortaya koyan bir şiirdir. Bu şiir sadece Faruk Nafiz'in değil, bütün bir milliyetçi ve memleketçi şiirin poetikasını da verir.²⁹ Faruk Nafiz Çamlıbel, asıl şahsiyetini 1926 yılında neşrettiği *Çoban Çeşmesi* ile bulur. Bu kitaptaki şiirlerinde artık başka şairlerin dolayısıyla Yahya Kemal Beyatlı'nın da tesiri görünmez.³⁰ Bu şiirlerin fikri muhtevasını, memleketçi bir milliyetçilik, yoksullar için sevgi ve acıma duygusu, milli değerlere saygı, Anadolu folkloruna hayranlık gibi konular teşkil eder.³¹ Artık onun "Memleket Edebiyatı" dönemi başlar. 1925-1928 yılları arasındaki şiirleri memleketçi şiir akımıyla yazdığı şiirlerdir. *Çoban Çeşmesi*'nden sonra *Suda Halkalar* kitabındaki şiirler de bu tarzda ustalıklı yazdığı şiirlerdir. Ondan sonra da olgunluk dönemi şiirleri gelir.

Faruk Nafiz Çamlıbel'de bu dönemlerde de yani olgunluk ve kendini, şahsiyetini bulma dönemlerinde de Yahya Kemal Beyatlı tesiri devam etmiştir. Nitekim bu dönemde yazılmış olan "Minareli Sokak" şiirinde bunu görüyoruz. Faruk Nafiz Çamlıbel'de Yahya Kemal Beyatlı tesirinin daha sonraki yıllarda da devam ettiğini göstermek için şiiri burada incelemek istiyoruz. Şiir şöyledir:

Minareli Sokak³²

*Leylekli bir bacayla nazarlıklı bir saçak,
Besbelli, akşam üstü yolun derdi artacak.*

*Cebrâil'in dolaştığı bir yol ki, gitgide,
Mutlak ya bir mezarlığa uğrar ya mescide.*

*Halkın yavaştır, öyle ki, ma'sûm adımları
Oynatmamış beş altı asır kaldırımları.*

*Tek tük gelip geçenlere yazdan haber veren
Yalnız bir eski cumbada bir saksı fesleğen.*

*Devrân içinde dünkü hayâtın tevekkülü:
Kızlar henüz nahınlı, kadınlar başörtülü.*

*Yoldan yayan geçer kocamışlarla tâzeler,
Kervan görür mahallede ancak cenâzeler!*

*Kim varsa, genci, yaşlısı, çardaklı kahvede,
Ahşap konakta keyfe dalan bahtiyar dede:*

*Bir canlı mumya çerçeveler köhne bir kafes,
Bir halka tütürür çubuğundan nefes nefes.*

*Memnun vücudu yalnız ezan vakti ürperir,
Gûyâ evin içinde müezzîn selâ verir.*

*Fâni cihanda bir köşe vardır ki, uhrevî:
Bir Müslüman mahallesi, bir Müslüman evi.*

²⁸ Özcan, a.g.t., s. 96.

²⁹ N. Birinci, a.g.e., s. 41.

³⁰ E. Özcan, a.g.t., s. 101.

³¹ E. Özcan, s. 102.

³² F. N. Çamlıbel, *Heyecan ve Sükûn*, s. 44-45.

Sokak, şiirin başlığından da anlaşılacağı üzere minarelidir. Genellikle eski semtlerde her mahallenin bir mescidi vardır. Bu mahalle de ona uygun bir yapıdadır. Şairin gezdiği sokak da camili ve minarelidir. Bu mahallenin yolunda CebraİL dolaşmaktadır. Burada şair “CebraİL’in dolaştığı” demekle dini kastetmektedir. CebraİL aleyhisselam vahyi getiren melektir. Burası Müslüman mahallesidir. Her hâliyle dini hatırlatmaktadır. İslâm dininin yaşandığı Müslümanların yaşadığı bir mahalledir. Nitekim burada dini hatırlatan ya bir mezarlık ya da bir mescit karşınıza çıkmaktadır. Kızlar nalınlıdır, kadımlar ise başörtülüdür. Yeni yaşam tarzı henüz buraya girmemiştir. Sokakta mescit olduğu için okunan ezan sanki evin içerisinde okunur gibidir. Evler camilerle, mescitlerle iç içedir. Yeni semtler gibi ezansız veya camilere uzak değildir. İhtiyarlar ise tamamen namaz odaklıdır. Onları ancak ezan heyecanlandırır, harekete geçirir. Kulakları ezanda ve namazdadır. Sadece onunla ilgilenirler. Yazar bu mahalleyi, sokağı ve buradaki Müslüman evini bu özellikleriyle fani cihandaki uhrevi bir köşeye benzetir.

İşte Faruk Nafiz Çamlıbel'in Müslüman semti bu şekildedir. Müslüman semtinde dikkatini çeken dinî özellikler bunlardır. Onun Müslüman mahallesinden kastı böyledir.

Faruk Nafiz Çamlıbel mahallenin başka özelliklerinden de bahseder. Bu mahallenin evlerinin bacalarında leylek yuvası, saçaklarında ise nazarlık vardır. Beş altı asırlık bir mahalle olmasına rağmen kaldırımları bozulmamıştır, aşınmamıştır. Yani burada koşuşturma yoktur. İnsanlar sakin bir hayat geçirmektedirler. Sokak sakindir, tek tük geçenler vardır. Yazın olduğu için bu şekilde tenhadır. Biraz fakirce bir mahalledir, çünkü cumbalar eskidir. Buna rağmen halk mütevekkildir. Bu durumu kabullenmiştir. Sokakta arabalar yoktur. Kervan da ancak cenazelerde görünür. İnsanlar yaşlı genç çardaklı kahvede oturmaktadırlar. Binalar hâlâ ahşaptır.

Şiir, görüldüğü gibi, Yahya Kemal Beyatlı'nın eski yaşayışı, insanları, semtleri anlattığı “Ziyaret”, “Atik-Valde'den İnen Sokakta” ve “Koca Mustapaşa” gibi şiirleri tarzında yazılmıştır. Bu şiirde de Faruk Nafiz Çamlıbel, eski semtlerimizden ve orada yaşayan insanlarımızdan bahsetmektedir. Müslüman mahallesini ve evini anlatmaktadır. Faruk Nafiz Çamlıbel bu şiirini *Yedigün* mecmuasında 7 Eylül 1942 tarihinde neşrettirmiştir.³³ Yahya Kemal Beyatlı'nın “Atik-Valde'den İnen Sokakta” şiiri *Hürriyet* gazetesinde 6 Mayıs 1956'da³⁴ “Ziyaret” şiiri ise 3 Haziran 1956'da yayımlanmıştır.³⁵ Yani bu şiirler Faruk Nafiz Çamlıbel'in şiirinden çok daha sonraları yayımlanmıştır. Fakat bu şiirlerin yazılma süresi daha öncedir. Yahya Kemal Beyatlı bu şiirleri 1930'da yazmaya başlamıştır fakat 1956'da ancak tamamlayabilmiştir.³⁶ Muhtemelen gene yakın dostu Faruk Nafiz'e tamamlanmamış şekliyle bunları önceden okumuştur. Ya da buralara yaptığı gezileri ve bu semtlerin kendisinde uyandırdığı intibaları ona da anlatmıştır. Faruk Nafiz Çamlıbel de bunlardan etkilenerek “Minareli Sokak” şiirini yazmıştır.

Son olarak burada Faruk Nafiz Çamlıbel'in, *Akbaba ve Karikatür* gibi dergilerde Çamdeviren, Deli Ozan ve Akıllı Ozan gibi takma adlarla yazdığı mizahi şiirlerinden de bahsetmek istiyoruz. Çamlıbel, epey bir yekûn tutan bu şiirlerinden bazılarını *Tatlı Sert* adı altında bir kitapta toplamıştır.³⁷ Buradaki şiirlerde de Yahya Kemal Beyatlı'dan bahsetmiştir, ona yer vermiştir. Dostu olmasına, onu üstat olarak kabul edip taklit etmesine rağmen gene de Yahya Kemal Beyatlı'yı mizah konusu etmekten çekinmemiştir. Kitaptaki “Benim Namzetliğim” başlıklı şiirin içinde³⁸ Faruk Nafiz Çamlıbel kendisini Yahya Kemal Beyatlı'dan sonra görüyor. Yani Yahya Kemal Beyatlı'yı en büyük şair olarak kabul ediyor:

³³ H. H. Bulut, *a.g.t.*, s. 199.

³⁴ B. Ayvazoğlu, *a.g.e.*, s. 48.

³⁵ B. Ayvazoğlu, *a.g.e.*, s. 584.

³⁶ B. Ayvazoğlu, *a.g.e.*, s. 48.

³⁷ F. N. Çamlıbel, *Tatlı Sert*, Kanaat Kitabevi, İstanbul 1938.

³⁸ F. N. Çamlıbel, *Tatlı Sert*, s. 35.

*Var mıdır söz eri bencileyince,
Bir yana koyarsak Yahya Kemal'i*

Yine “Yeni Tarz Bir Gazel” başlıklı şiirin içinde³⁹ Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı'nın “büyük bir şairim” dediğini, kendisinin de bunu tasdik ettiğini söylüyor. Bu durum hep devam etmektedir. Yani Faruk Nafiz Çamlıbel, belli bir döneminde Yahya Kemal Beyatlı'yı büyük bir şair olarak görmemektedir. Her döneminde Yahya Kemal Beyatlı onun için büyük bir şairdir:

*O büyük şairim der, ben de tasdik ederim.
Bilmem Yahya Kemal'le bitmeyen dava nedir?*

Mizahi de olsa bu iki şiirinde Faruk Nafiz Çamlıbel, yukarıda da bahsettiğimiz gibi Yahya Kemal Beyatlı'yı büyük şair olarak kabul etmeye ve göstermeye devam etmektedir.

Yine “Bir Gazel” ve “Diyorlar” başlıklı şiirlerinin içinde⁴⁰ Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı'nın az şiir yazması ve neşretmesini mizahi olarak mevzubahis etmektedir. Onun az yazdığını fakat onlarla bile âlemi ihtilâle verdiğini yani büyük ses getirdiğini söylemektedir. Şiirlerini o derece başarılı ve güzel bulmaktadır. Faruk Nafiz Çamlıbel ayrıca Yahya Kemal Beyatlı'nın az şiir yazmasını, “yıldı bir tas su veren şadırvan”a da benzetmektedir:

Bir Gazel

*Üstat epeyce sustu, yine verir sanırım,
Sekiz on mısraile âlemi ihtilâle*

Diyorlar

*Üstad Yahya Kemal'i tanıyanlar yakından,
Yıldı bir tas su veren bir şadırvan, diyorlar.*

“Şikâyet” başlıklı şiirinin içinde⁴¹ Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı'nın kilolu, iriyarı biri olması meselesini mizah konusu eder. Yahya Kemal Beyatlı'nın dış görünüşü ile kendisi arasında bir ilgi olmadığını, onun dış görünüşünün aksine son derece ince, nüktedan birisi olduğunu söyler:

Şikâyet

*Üstad Yahya Kemal'i görürsün iriyarı,
Çobanla boş ölçüşen bir kahraman sanırsın.*

*Fakat birden incelir lakırdıya başlarsa,
Akıyor nüktelerden bir çağlayan sanırsın.*

Sonuç

1898 yılında doğan ve ilk şiirin ilk şiirini 1914 yılında yayımlayan Faruk Nafiz Çamlıbel, ilk başlarda Servet-i Fünun edebiyatından etkilenmiştir. 1917'ye kadar yazdığı şiirlerinde Servet-i Fünun şiirinin tesiri onda açıkça görülür.

Faruk Nafiz Çamlıbel, daha sonra Yahya Kemal Beyatlı ile tanışır ve onun tesir sahasına girer. Şairin kendisi de yazılarında tesirini hissettiği yegâne üstadın Yahya Kemal olduğunu, onu üstat olarak kabul ettiğini açıkça söylemiştir. Ayrıca 1925 yılında Yahya Kemal'e yazdığı “Üstat” başlıklı şiiri, ondaki Yahya Kemal Beyatlı tesirini en açık ve kuvvetli bir şekilde gösteren şiirdir. Mektuplarında Yahya Kemal'e “Üstat” olarak hitap etmiştir. *Dinle Neyden* adlı kitabının ismini Yahya Kemal Beyatlı'dan almıştır ve kitabını ona ithaf etmiştir Faruk Nafiz

³⁹ F. N. Çamlıbel, *Tatlı Sert*, s. 68.

⁴⁰ F. N. Çamlıbel, *Tatlı Sert*, s. 97.

⁴¹ F. N. Çamlıbel, *Tatlı Sert*, s. 106.

Çamlıbel, yine çeşitli zamanlarda yazdığı manzumelerden oluşan *Suda Halkalar* kitabını da Yahya Kemal'e ithaf etmiştir.

Faruk Nafiz Çamlıbel'de bu Yahya Kemal tesiri ilk dönemlerde olduğu kadar kuvvetli ve belirgin olmasa da onun olgunluk ve kendini, şahsiyetini bulma dönemlerinde de devam etmiştir. Bu dönemde yazılmış olan “Minareli Sokak” şiiri buna bir örnektir. Şiir, Yahya Kemal Beyatlı'nın eski yaşayışı, insanları, semtleri anlattığı “Ziyaret”, “Atik-Valde'den İnen Sokakta” ve “Koca Mustapaşa” gibi şiirleri tarzında yazılmıştır.

Faruk Nafiz Çamlıbel; mizahi dergilerde yazdığı mizahi şiirlerinden de Yahya Kemal Beyatlı'dan bahsetmiştir, ona yer vermiştir. Dostu olmasına, onu üstat olarak kabul edip taklit etmesine rağmen gene de Yahya Kemal Beyatlı'yı mizahi şiirlerine konu edinmekten çekinmemiştir. Faruk Nafiz Çamlıbel'in etkisinde kaldığı Yahya Kemal Beyatlı de Faruk Nafiz Çamlıbel'e karşı iyi duygular beslemiş, kendisinden sonra yetişen şairler arasında en beğendiğinin Faruk Nafiz Çamlıbel olduğunu söylemiştir. Ayrıca Faruk Nafiz Çamlıbel için: “Cidden üstattır.” ifadesini kullanmış ve onun her iki vezindeki teknik kudretine hayran olduğunu söylemekten çekinmemiştir. Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Çamlıbel'in mizah dergilerinde kendisini taşlamalarını da hoş karşılamıştır. Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı'nın rahatsız olmadığı sayılı arkadaşlarından birisidir. Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Çamlıbel'in şiirlerini şu beyti söyleyecek kadar beğenmektedir:

*Bir lübbüdüir cihanda elezz-i lezâizin
Her mısraı güzîdesi Fârûk Nâfiz'in*

İşte Yahya Kemal Beyatlı ile Faruk Nafiz Çamlıbel arasında böyle güzel, kuvvetli, sıkı ve uzun süren bir ilişki vardır. Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Çamlıbel'in edebiyat hayatında ona etki eden bir şair ve yazar olmuştur.

Kaynakça

- Ayvazoğlu, Beşir, *Yahya Kemal “Eve Dönen Adam”*, Ansiklopedik Biyografi, Kapı Yayınları, İstanbul 2008.
- Beyatlı, Yahya Kemal, *Eski Şiirin Rüzgârıyla*, 4. bs., İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1985.
- Beyatlı, Yahya Kemal, *Mektuplar, Makaleler*, 2. bs., İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1990.
- Birinci, Necat, *Faruk Nafiz*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1993.
- Bulut, Halil Hadi, *Faruk Nafiz Çamlıbel'in Hayatı ve Eserleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1991.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, *Heyecan ve Sükûn*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1959.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, *Şarkın Sultanları*, Orhaniye Matbaası, İstanbul 1918.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, *Tatlı Sert*, Kanaat Kitabevi, İstanbul 1938.
- Çıkla, Selçuk, “Yahya Kemal Beyatlı'nın Şöhreti ve Mükemmeliyet Anlayışı”, *İstanbul Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası V*, (Bir Medeniyeti Yorumlamak-Ölümünün 50. Yılında Yahya Kemal Beyatlı Sempozyumu Bildirileri, 03-07 Kasım 2008), Yayına Hazırlayan: Kâzım Yetiş, İstanbul 2008.
- Özcan Ergin, *Faruk Nafiz Çamlıbel Hayatı ve Eserleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1993.

Tansel, Fevziye Abdullah, "Faruk Nafiz'in İlk Şiirleri", *Hayat Tarih Mecmuası*, nr.10, Kasım 1971.

Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası III, Özal Matbaası, İstanbul 1988.

Yetiş, Kâzım, *Yahya Kemal I Hayatı*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1998.

Yetiş, Kâzım, *Yahya Kemal için Yazılanlar*, Cilt: II., İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1998.

Yücebaş, Hilmi, *Faruk Nafiz Çamlıbel, Bütün Cepheleriyle, Hayatı, Hatıraları ve Şiirleri*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1974.